

Олександр АДАНІЛІВ

курсант факультету підготовки
фахівців для підрозділів
кримінальної поліції

Науковий керівник:

Олександр КАРПЕНКО

викладач кафедри тактико-спеціальної
підготовки Дніпропетровського
державного університету внутрішніх
справ (м. Дніпро, Україна)

**ПРАВОВІ ПІДСТАВИ ТА ПОРЯДОК ЗАСТОСУВАННЯ
ТА ВИКОРИСТАННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ
ПРАЦІВНИКАМИ ПОЛІЦІЇ**

Одним із центральних органів виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку, є Національна поліція України.

Зокрема, згідно ст. 2 Закону України «Про Національну поліцію», завданнями поліції є надання поліцейських послуг у сферах:

- 1) досягнення публічної безпеки і порядку;
- 2) охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави;
- 3) протидії злочинності;
- 4) надання в межах, визначених законом, послуг із допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.

В Україні питання застосування вогнепальної зброї закріплено в Законі України «Про Національну поліцію» [1].

Сам факт закріплення на законодавчому рівні найсуворішого заходу примусу є позитивним і таким, що відповідає міжнародним правовим актам щодо застосування вогнепальної зброї.

Відповідно до ст. 46 Закону України «Про Національну поліцію», поліцейський уповноважений на зберігання, носіння вогнепальної зброї, а також на її застосування і використання лише за умови, що він пройшов відповідну спеціальну підготовку.

Порядок зберігання і носіння вогнепальної зброї, що знаходиться в розпорядженні поліцейського, перелік вогнепальної зброї та боєприпасів, що використовуються в діяльності поліції, та норми їх належності встановлюються Міністром внутрішніх справ України.

Також цією статтею визначено, що поліцейський уповноважений у виняткових випадках застосовувати вогнепальну зброю:

1) для відбиття нападу на поліцейського або членів його сім'ї, у випадку загрози їхньому життю чи здоров'ю;

2) для захисту осіб від нападу, що загрожує їхньому життю чи здоров'ю;

3) для звільнення заручників або осіб, яких незаконно позбавлено волі;

4) для відбиття нападу на об'єкти, що перебувають під охороною, конвої, житлові та нежитлові приміщення, а також звільнення таких об'єктів у разі їх захоплення;

5) для затримання особи, яку застали під час вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину і яка намагається втекти;

6) для затримання особи, яка чинить збройний опір, намагається втекти з-під варти, а також озброєної особи, яка погрожує застосуванням зброї та інших предметів, що загрожують життю і здоров'ю людей та/або поліцейського;

7) для зупинки транспортного засобу шляхом його пошкодження, якщо водій своїми діями створює загрозу життю чи здоров'ю людей та/або поліцейського.

Однак вказана норма має і певне застереження, а саме, що поліцейський уповноважений застосовувати вогнепальну зброю тільки після попередження про необхідність припинення протиправних дій і намір використання заходу примусу, визначеного цією статтею. Поліцейському заборонено застосовувати вогнепальну зброю в місцях, де може бути завдано шкоди іншим особам, а також у вогненебезпечних та вибухонебезпечних місцях, крім випадків необхідності відбиття нападу або крайньої необхідності.

Водночас застосування вогнепальної зброї без попередження допускається:

1) при спробі особи, яку затримує поліцейський із вогнепальною зброєю в руках, наблизитися до нього, скоротивши визначену ним відстань, чи доторкнутися до зброї;

2) у разі збройного нападу, а також у разі раптового нападу із застосуванням бойової техніки, транспортних засобів або інших засобів, що загрожують життю чи здоров'ю людей;

3) якщо особа, затримана або заарештована за вчинення особливо тяжкого чи тяжкого злочину, втікає із застосуванням транспортного засобу;

4) якщо особа чинить збройний опір;

5) для припинення спроби заволодіти вогнепальною зброєю.

Спроба особи, яку затримує поліцейський із вогнепальною зброєю в руках, наблизитися до нього, скоротивши визначену поліцейським відстань, чи доторкнутися до зброї є підставою для застосування вогнепальної зброї поліцейським [1].

Отже, основна мета застосування вогнепальної зброї полягає в захисті життя як працівників поліції, так і інших осіб, які перебувають у небезпеці. Попри це, недотримання встановлених вимог, перевищення повноважень чи, навпаки, незастосування зброї за необхідних умов, може призвести до трагічних наслідків. У зв'язку із чим положення законодавства, яке визначає умови застосування зброї, мають бути чіткими та зрозумілими [2].

Що стосується правових підстави використання вогнепальної зброї, то цей порядок визначено відповідно до наказу Міністерства внутрішніх справ України № 622 від 21 серпня 1998 року, згідно якого громадяни України, які досягли 21-річного віку, можуть придбати і користуватися мисливською гладкоствольною зброєю, з 25-річного віку можна придбати мисливську нарізну зброю. Холодну, охолощену та пневматичну зброю може придбати особа, яка досягла 18-річного віку. Кількість зброї, яку може мати громадянин України, не обмежена, однак власник зброї повинен забезпечити її безумовну схоронність. Цим же наказом передбачена спеціальна процедура для отримання дозволів на придбання та використання мисливської зброї [3].

Зокрема, для отримання дозволу на мисливську зброю, відповідно до наказу, необхідно передовсім отримати довідку про відсутність судимості. Потім необхідно записатись на курси з вивчення матеріальної частини зброї і правил поводження з нею. За результатами проходження курсів та здачі іспиту видається відповідна довідка. Для отримання дозволу знадобляться сертифікат про проходження профілактичного наркологічного огляду та медична довідка про проходження обов'язкових попереднього та періодичного психіатричних оглядів. Після цього в лікарні за місцем проживання або у платному медичному закладі потрібно пройти медичний огляд та отримати медичну довідку для отримання дозволу (ліцензії) на об'єкт дозвільної системи. При цьому, для отримання такої довідки необхідно надати дві фотокартки розміром 3X4 см. Обов'язковою умовою отримання дозволу на зброю є наявність договору обов'язкового страхування цивільної відповідальності для власників зброї, який можна укласти в будь-якій страховій компанії. Слід також потурбуватися про придбання металевого ящика або сейфу, які встановити за місцем проживання. Металевий ящик краще надійно прикріпити до підлоги або стіни [4].

На жаль, цей наказ станом на 2021 рік є єдиним нормативно-правовим актом в Україні, яке регулює питання порядку придбання, зберігання, перевезення і використання вогнепальної зброї.

Водночас варто зазначити, що наразі у Верховній Раді України є зареєстрованими проєкт Закону України «Про цивільну зброю та боєприпаси» та проєкт Закону України «Про зброю», в яких більш детально регламентовано та розділено порядок використання зброї цивільним населенням та уповноваженими на це правоохоронними органами. Однак станом на зараз ці законопроєкти ще не прийняти.

1. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 р. № 580–VIII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/580-19/page2>.

2. Ульянов О.І. «Правові засади застосування поліцейських заходів примусу та вогнепальної зброї працівниками Національної поліції України», *Південноукраїнський правничий часопис* №1, 2018, с. 34–36.

3. Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів. Наказ Міністерства внутрішніх справ України № 622 від 21 серпня 1998 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98#Text>.

4. Правові підстави використання та зберігання зброї. URL : <http://shst.sm.gov.ua/index.php/ru/bezoplatna-pravova-dopomoga/7790-pravovi-pidstavi-vikoristannya-ta-zberigannya-zbroji>.

Єлизавета ДАВИДОВА

студентка ННІ права
та інноваційної освіти

Науковий керівник:

Лілія ТИМЧЕНКО

доцент кафедри цивільно-правових
дисциплін Дніпропетровського
державного університету внутрішніх
справ (м. Дніпро, Україна),
кандидат юридичних наук

ГОСПОДАРСЬКІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ: ПОНЯТТЯ, ВИДИ, ПОРЯДОК ВИКОНАННЯ І ПРИПИНЕННЯ

На сьогоднішній день національна політика України спрямована на забезпечення зростання та комерційного розвитку підприємницької діяльності суб'єктів господарювання, а на цій основі підвищення ефективності суспільного виробництва, її соціальна спрямованість відповідає Конституції України та встановлює економічний порядок у суспільному секторі. Цьому завданню, особливо при виконанні господарських зобов'язань, сприятиме створення чіткого правового механізму захисту економічної системи від зловживань та використання незаконних механізмів суб'єктами господарювання під час здійснення господарської діяльності. Зобов'язання є найпоширенішим видом господарсько-правових відносин. Весь товарний оборот, починаючи з виробництва, транспортування, купівлі та реалізації, здійснюється в юридичних формах, таких як зобов'язання.